

DOKUMENTUM

HENRI BOULAD SJ

MAGÁNLEVÉL XVI. BENEDEK PÁPÁHOZ

F o r r á s : „Culture et Foi”, a hasonló nevű progresszív katolikus hálózat (Réseau Culture et Foi) által működtetett francia nyelvű kanadai internetes portál: http://www.culture-et-foi.com/critique/henri_boulad.htm (állapot: 2010.04.11.). Teljes, szöveghű fordítás.

A s z e r z ő jezsuita szerzetes, korunk jelentős misztikus gondolkodója, író. Szír–olasz családban született 1931-ben az egyiptomi Alexandriában. 1950-ben Libanonban lépett be a jezsuita rendbe. 1952 és 1957 között Franciaországban irodalmat és filozófiát tanult, majd két évig a jezsuiták kairói kollégiumában tanított. 1959-től 1963-ig, ismét Libanonban, teológiát hallgatott. 1963-ban melkita szertartás szerint pappá szentelték. 1965-től Észak-Amerikában folytatta tanulmányait, egyebek közt iskolai pszichológiából doktoriskolai abszolutóriumot szerzett a Chicagói Egyetemen. 1967 óta Egyiptomban él. Előbb az alexandriai jezsuiták házfőnöke, majd az egyiptomi jezsuiták tartományfőnöke volt és Kairóban teológiát tanított. 1984-től 1995-ig az egyiptomi Karitást vezette, 1991 és 1995 között a Caritas Internationalis közép-keleti és észak-afrikai alelnöke is volt. 2004-től a kairói jezsuita kollégium rektora. Több mint harminc könyvét tizenöt nyelven adták ki, főként franciául, arabul, magyarul és németül. A francia Becsületrend tisztje, később parancsnoki rangjának birtokosa lett. Néhány magyarul is megjelent könyve: „A szív okossága” (Kecskemét, Korda, 1998); „A Szentlélek ezer arca I–II” (Budapest, Kairosz, 2005); „Az iszlám” (Budapest, Kairosz, 2009); „Teózis” (Budapest, Kairosz 2009).

Ez a levél már 2007 júliusában elkészült. P. Henri Boulad személyes levélként írta és kizárólag a pápának szánta, ám valaki, aki nem akarta megsérteni a pápa érzékenységet, nem adta tovább. 2009-ben P. Boulad bizalmasan

elküldte egy kanadai barátjának, aki azonban föltette az internetre. Amikor ezt Boulad atya megtudta, úgy gondolta, hogy akkor jár el becsületesen, ha a levelet hivatalos úton, a kairói nunciatúrán keresztül elküldi a pápának. Erre 2009 szeptemberében került sor. Boulad atya bocsánatot kért a nyilvánosságra hozatal körülményei miatt. A Vatikán mindmáig adós a válasszal. A levél franciául íródott, az interneten angolul, spanyolul és németül is terjesztik. Amikor a *Wir Sind Kirche* (Egyház Vagyunk) mozgalom kezdeményezésére első ízben kaptuk kézhez a német fordítást, rögtön megkerestük Henri Boulad atyát. E magyarázatot az ő kérésére illesztjük levele elé.

*Mag. Fery Berger,
a Weizer Pfingstvision vezetője és koordinátora*

Szentséges Atya!

Azért merek közvetlenül Önhöz fordulni, mert vérzik a szívem a mélység láttán, amelybe egyházunk süllyed. Bizonyára megbocsátja fiúi őszinteségemet, amelyet egyszerre diktál „Isten fiainak szabadsága” – erre hív meg Szent Pál – és szenvedélyes szeretetem az egyház iránt. Talán megbocsátja e levél felkavaró hangnemt is, hiszen meggyőződésem, hogy a „huszonegyedik órában” vagyunk, olyan helyzetben, amely nem tűr halasztást.

Először is engedje meg, hogy bemutatkozzam. Melkita rítusú egyiptomi-libanoni jezsuita vagyok, hamarosan betöltöm 76. életévemet. Három éve a jezsuiták kairói kolégiumát vezetem, előtte a következő tisztségeket töltöttem be: az alexandriai jezsuiták elöljárója, az egyiptomi jezsuiták regionális elöljárója, kairói teológiaprofesszor, az egyiptomi Karitás igazgatója és a Caritas Internationalis közel-keleti és észak-afrikai alelnöke voltam. Közelről ismerem az egyiptomi katolikus hierarchiát, mivel az egyiptomi szerzeteselöljárók konferenciájának elnökeként éve-

kig részt vettem összejövetelein. Mindegyik püspökhöz személyes kapcsolat fűz, némelyikük a diákom volt. Személyesen ismerem továbbá *III. Shenuda* pápát is, akivel aránylag rendszeresen találkozom.

Ami az európai katolikus hierarchiát illeti, egyik-másik tagjával többször is alkalmam volt személyesen találkozni: így *König*, *Schönborn*, *Martini* és *Daneels* bíborosokkal, *Kothgasser* érsekkal, *Kapellari* és *Küng* megyéspüspökökkel, a többi osztrák püspökkel, de más európai országok püspökeivel is. A velük való találkozásokra évente esedékes európai – ausztriai, németországi, svájci, magyarországi, franciaországi, belgiumi... – előadókörútjaimon került sor. Utazásaim során rendkívül változatos hallgatósághoz beszélek, de szerepelni szoktam a médiában is (újságokban, rádió- és televízióadásokban). Nemkülönben sokat utazom Egyiptomban és a Közel-Keleten.

Négy földrész mintegy ötven országában jártam, körülbelül harminc művem jelent meg tizenöt nyelven, többek közt franciául, arabul, magyarul és németül. Tizenhárom németül is kiadott könyvem közül talán *Szentatya* is olvasta az *Isten fiai és Isten lányai* címűt, amelyet bajorországi barátja, *P. Erich Fink* adott át Önnek.

Nem dicsekvésből írom ezeket, egyszerűen csak szeretném elmondani, hogy felvetéseim az egyetemes egyház és a jelenlegi, 2007-es szituáció tényleges ismeretén alapulnak.

Most rátérek levelem tárgyára. Arra törekszem, hogy a lehető legrövidebben, legvilágosabban és legtárgyilagosabban írjak. Először is néhány megállapítást tennék (a lista messze nem végleges):

A vallásukat gyakorlók száma folyamatosan csökken. Európa és Kanada templomait csak korosabb emberek látogatják, de ők is egyre kevesebben – olyanok

tehát, akik hamarosan eltávoznak közülünk. Végül nem marad más, mint e templomok bezárása vagy átalakítása múzeumokká, mecsetekké, klubokká vagy városi könyvtárakká, amint már most is megtörténik. Meglep, hogy sokat közülük teljesen felújítanak és nagy összegekért modernizálnak azért, hogy vonzzák a híveket. A kivonulást azonban nem ez fogja megállítani.

Hasonló ütemben ürülnek ki a szemináriumok és a noviciátusok, a hivatások száma szabadeszésben zuhan. A jövő meglehetősen sötét, és nagy kérdés, ki veszi majd át a stafétabotot. Jelenleg egyre több európai plébániát látnak el ázsiai és afrikai papok.

Sok pap elhagyja hivatását, a megmaradó keveseknek pedig – akik sokszor nyugdíjas korúak – egyszerre több plébánián kell szolgálatot teljesíteniük, sietősen és hivatalnokok módjára. Közülük mind Európában, mind a harmadik világban sokan tartanak fenn ágyastársi viszonyt híveik tudtával és nemritkán jóváhagyásával, de püspökük beleegyezésével is, aki a paphiány miatt semmit sem tehet.

Az egyház nyelvezete idejétmúlt, anakronisztikus, unalmas, önisméltó, moralizáló, korunktól merőben idegen. Legyünk hát divatosak és demagógok? Korántsem, hiszen az evangéliumot kertelés nélkül és saját igénye szerint kell bemutatnunk. Arra volna inkább szükség, hogy hozzáállásunk az „új evangelizációhoz”, ahogy *II. János Pál* kérte. Ez azonban – sokak elgondolásával ellentétben – nem a régi ismétlését jelenti, ami hatástalan, hanem az újítást: új nyelvet kell találnunk, amely a mai ember számára helytállóan és sokatmondóan beszéli el a hitet.

Ez csak úgy lehetséges, ha mélyrehatóan megújul a teológia és a hitoktatás, amelyeket tetőtől-talpig újra kell gondolnunk és fogalmaznunk. Egy német szerzetes-pap, akivel nemrég találkoztam, azt mondta, hogy az *Új katekizmusban* egyszer sem fordul elő a „misztika” szó. Megdöbbsentem. Kénytelen vagyok megállapítani, hogy hitünk túlságosan is az észre hat, elvont és dogmatikus – kevéssé szól a szívhez és a testhez.

Következésképpen keresztények sokasága fordul az ázsiai vallások, a szekták, a New Age, az evangéliumi gyülekezetek, az okkultizmus stb. felé. Nincs mit csodálkoznunk ezen. Máshová mennek azért a táplálékért, amelyet nálunk nem találnak meg, mert úgy érzik, kenyér helyett követ adunk nekik. A keresztény hit, amely valaha értelmet adott az emberi életnek, ma már érthetetlen, a meghaladott múlt továbbélése.

Erkölcsei és etikai téren a Tanítóhivatal untig ismételt rendelkezései a házasságról, a fogamzásgátlásról, az abortuszról, a homoszexualitásról, a papok nőüléséről, az elvált újraházasodottakról stb. már senkit sem szólítanak meg, s csak csömört okoznak és közönyt ébresztenek. Mindezen erkölcsi és lelkipásztori problémák többet érdemelnek annál, semhogy ellentmondást nem tűrő nyilatkozatokkal megoldhatók volnának. Lelkipásztori, szociológiai, lélektani, emberi módon kellene közelítenünk hozzájuk... nagyobb összhangban az evangéliummal.

A katolikus egyház, amely évszázadokon át Európa nagy nevelője volt, feledni látszik, hogy Európa időközben eljutott az érettségre. Márpedig felnőtt Európánk nem hagyja, hogy kiskorúnak tekintsük. Az egyház – *Mater et Magistra* – atyáskodó stílusa végképp a múlté, ma már nem illik környezetünkhöz. Keresztényeink megtanultak önállóan gondolkodni és nem hajlandók bármit lenyelni.

A korábban legkatolikusabbnak számító nemzetek – Franciaország, „az egyház legidősebb leánya” vagy az ultrakatolikus Francia-Kanada 180%-os fordulatot hajtott végre, hogy végül az ateizmusnál, az antiklerikalizmusnál, az agnoszticizmusnál és a közömbösségnél kössön ki. Több más európai nemzetnél ez a folyamat épp most megy végbe. Elmondható, hogy az egyháznak ma annál erőteljesebb visszahatással kell számolnia, minél inkább ő hozott világra és gyámolított valamely népet a múltban.

A többi egyházzal és vallással való párbeszéd napjainkban nyugtalanítóan háttérbe szorul. Az elmúlt fél

évszázadban létrejött figyelemreméltó eredmények jelenleg veszélyben forognak.

Az igencsak lesújtó tényállásra az egyház kettős választ ad:

Egyrészt hajlamos alábecsülni a helyzet súlyosságát, és azzal vigasztalódik, hogy leghagyományosabb körökben, valamint a harmadik világban bizonyos megújulás tapasztalható.

Másrészt felszólít, hogy bízzunk az Úrban, aki két évezreden át megtartotta egyházát, és az újabb válság legyőzésében éppúgy segíteni fogja, ahogyan mellette állt a múltban is. Mert hát nem az örök élet ígérését hordozzuk?

Erre a következőket felelhetem:

A ma és a holnap problémáit nem a múltra támaszkodva, a múlt töredékeit összegyűjtögetve fogjuk megoldani.

Az egyház harmadik világbeli elevevése csalóka látzat. Nagyon is valószínű, hogy az új egyházak előbbutóbb ugyanazt a válságot élik majd át, mint Európa régi keresztény országai.

A modernitás nem kerülhető meg. Az egyház mai válsága annak tudható be, hogy megfeledeztünk erről. A II. Vatikáni Zsinat igyekezett behozni a négy évszázadnyi elmaradást, de úgy tűnik, az egyház lassacskán bezárja az akkor megnyílt kapukat. Nagy a kísértés, hogy inkább a Trentói és az I. Vatikáni Zsinat felé forduljunk, mintsem a III. Vatikánium felé. Érdemes felidézni, amit II. János Pál többször is a lelkünkre kötött: „Nincs más utunk, mint a II. Vatikáni Zsinat”.

Meddig folytatjuk a struccpolitikát s dugjuk homokba fejünket? Meddig mulasztjuk még el a tényekkel való szembenézést? Meddig próbáljuk minden áron a homlokzatot menteni – azt a homlokzatot, amely felől már senkinek sincsenek illúziói? Meddig zárkózunk el görcsösen mindenfajta kritikától ahelyett, hogy a megújulás esélyét látnánk benne? Vajon az idők végezetéig háritani kívánjuk-e azt a reformot, amely kényszerítően szükségessé vált, és amelyet túl sokáig halogattunk?

Az egyház határozottan előtekintve, s nem visszarévedve teljesítheti azt a küldetését, hogy a világ világossága, a föld sója és kenyérének kovásza legyen. Ugyanakkor ma sajnálkozva szögezhetjük le, hogy az egyház, amely századokon át úttörő szerepet töltött be, ma együtt sodródik a korrall.

Megismétlem, amit levelem elején mondtam: a huszonnegyedik órában vagyunk! A történelem nem vár, kivált manapság nem, amikor felgyorsult, túlhajtott ritmusban élünk.

Minden kereskedelmi vállalkozás, amely mérleghiányt vagy működésszavart észlel, azonnal elgondolkodik, szakértőket hív össze, megpróbál talpraállni, s az összes energiáját mozgósítja, hogy leküzdje a válságot.

Vajon az egyház miért nem így cselekszik? Miért nem mozgósítja minden élő erejét a gyökeres *aggiornamento* érdekében? Miért nem?

Lustaságból? Gyávaságból? Vagy mert nincs benne elég képzelőerő és kreativitás? Csak bűnös kvietizmus, mely azt reméli, hogy majd az Úr elboldogul, s hogy az egyház sok válságot átélt már a múltban?

Az evangéliumban Krisztus így int bennünket: „E világ fiai a maguk nemében okosabbak, mint a világosság fiai...”

MIT TEGYÜNK TEHÁT? Az egyháznak ma HÁROMSZOROS REFORMRA van szüksége, mégpedig sürgősen és elodázhatatlanul.

Teológiai és kateketikai reformra ahhoz, hogy újra meggondolja hitét és áttekinthetően újrafogalmazza kortársaink számára. Az a hit, amely már semmit sem jelent és amely nem ad értelmet létezésünknek, nem több díszítménynél, haszontalan felépítménynél, amely önmagától dől össze. Ma ez a helyzet.

Lelkipásztori reformra ahhoz, hogy minden elemében újragondolhassuk a múltból öröklött struktúrákat. (Erre vonatkozó javaslataimat ld. alább.)

Spirituális reformra, hogy új életre keltsük a misztikát és átgondoljuk a szentségeket: egzisztenciális dimenzióval ruházzuk fel és hozzáigazítsuk őket az élethez. Erről sokat tudnék mondani.

A ma egyháza túl formális, túlozottan formalista. Az az érzésünk, hogy az intézmény elfojtja a karizmát, s hogy egyedül a külső szilárdság számít, a tiszteletreméltó felszín, egyfajta homlokzat. Nem azt kockáztatjuk-e vajon, hogy Jézus egy szép napon „meszelt síroknak” tekintsen bennünket...?

Befejezésül egy, az egyház egészét érintő általános szinódus összehívását javaslom. Ezen minden keresztény részt vehetne – katolikusok éppúgy, mint más felekezetűek –, hogy teljes őszinteséggel és egyértelműséggel együtt fontolják meg a fentebb jelzett szempontokat és mindaz, ami még felvetődik. A szinódust, amely három évig tartana, összgűlés koronázná meg – ne nevezzük „zsinatnak” –, amely összegezné a vizsgálódás eredményeit és levonná a következtetéseket.

Szentséges Atya! Azzal zárom soraimat, hogy bocsánatát kérem őszinteségemért és vakmerőségemért, egyszerűsmind atyai áldásáért foyamodom. Hadd mondjam el, hogy e napokban az Ön társaságában időzöm, hála *A názáreti Jézus* című, figyelemreméltó könyvének, amely lelki olvasmányom és mindennapi elmélkedésem tárgya.

Őszinte tisztelettel az Úrban:

P. Henri Boulad SJ

henriboulad@yahoo.com

Collège de la Sainte-Famille B.P. 73

Faggala – Kairó

Egyiptom

Graz, 2007. július 18.
(*Mártonffy Marcell* fordítása)